

Fragment instrukcji do gry „Logopedyczna sakiewka skarbów”

Cele i zakres ćwiczeń

Sposób użycia niniejszego zestawu zależy oczywiście od Państwa pomysłowości i wyobraźni. W moim zamierzeniu „Logopedyczna sakiewka skarbów” miała służyć usprawnianiu mięśni warg, języka, żuchwy, policzków i podniebienia miękkiego oraz utrwalaniu prawidłowego sposobu oddychania, połykania i korekcji wybranych wad zgryzu – a wszystko to poprzez zabawę. Celem większej części ćwiczeń jest doskonalenie motoryki artykulacyjnej i uwrażliwianie miejsc ważnych dla prawidłowej wymowy głosek. Zawarte w zestawie pomoce mogą też służyć wykonywaniu ćwiczeń słuchowych, gramatycznych, dźwiękonaśladowczych oraz dykcyjnych. Znajdują również zastosowanie w czasie przygotowania aparatu artykulacyjnego dziecka do wywołania lub korekcji poszczególnych głosek.

Propozycja zastosowania i zasady prowadzenia ćwiczeń

Zachęcam, abyście Państwo na początku wprowadzili dziecko w nastrój wspólnej zabawy przez opowieść o porzuconym przez piratów (lub zapominalską królową) worku pełnym skarbów. Możemy od razu pokazać dziecku grę lub poprosić, aby stosując się do naszych wskazówek, samo znalazło ją w pokoju. W innej wersji tej zabawy dziecko chowa przed nami sakiewkę i opisuje, gdzie mamy jej szukać. Oba warianty stwarzają okazję do nauki budowania zdań, prawidłowego stosowania przyimków i nazw kierunków, rozwijają też rozumienie poleceń i relacji przestrzennych. Gdy mamy już sakiewkę w rękach, możemy usiąść z dzieckiem na podłodze lub przy stoliku tak, aby nasze twarze były na podobnej wysokości, i pozwolić, by dziecko dokładnie ją obejrzało.

Następnie zachęcamy dziecko, aby wylosowało z worka jakiś „skarb”. Ważne jest, aby dziecko wybierało po jednym obrazku, który może obejrzeć, nazwać i w atmosferze zabawy wykonać kilka razy określone ćwiczenie, skojarzone z cechami przedstawionego przedmiotu lub zwierzęcia. W początkowej fazie wykonywania ćwiczeń warto skorzystać z lustra, które umożliwi dziecku sprawowanie autokontroli wzrokowej nad wykonywanymi ruchami artykulacyjnymi. Przed zajęciami powinniśmy dobrać zestaw ćwiczeń indywidualnie, według celów terapii danego dziecka (patrz: moduły ćwiczeń). Warto też dodać kilka obrazków ze „złotą monetą”, przy których dziecko samo wymyśla ćwiczenie dla dorosłego.

Zwróćmy uwagę na to, aby wybrane zadania nie były ani zbyt liczne, ani zbyt trudne. W miarę postępów możemy podnosić stopień trudności. Czas trwania zabawy oraz liczbę

powtórzeń danego ćwiczenia musimy dostosować do potrzeb i możliwości dziecka. Najlepsze efekty osiągniemy, wykonując ćwiczenia systematycznie: krótko, ale często.

Przystępując do nowego zadania, najpierw powoli i dokładnie podajemy dziecku wzór. Następnie wykonujemy ćwiczenie razem z dzieckiem, a dopiero potem prosimy o samodzielne powtórzenie (nie dotyczy to oczywiście ćwiczeń słuchowego różnicowania mylnych lub deformowanych głosek, których dziecko nie umie poprawnie wytworzyć). Pamiętajmy, żeby pochwalić dziecko za każdy, nawet najmniejszy wysiłek związany ze stawianymi mu wymaganiami, możemy też dawać dziecku symboliczne nagrody, np. kasztany, kolorowe naklejki. Ćwiczenia powinniśmy wykonywać systematycznie i utrwaląc osiągnięte umiejętności. Dobre skutki przyniesie włączenie rodziców w pracę z dzieckiem (powtarzanie wskazanych ćwiczeń w domu).

Pamiętajmy także, aby:

- w przypadku głosek deformowanych w sposób przyzębowy, międzyzębowy i wargowy nie wybierać ćwiczeń polegających na wysuwaniu języka poza jamę ustną,
- w przypadku tyłozgryzu nie wybierać ćwiczeń polegających na cofaniu żuchwy (i analogicznie, w przypadku przodozgryzu nie polecamy wysuwania żuchwy do przodu),
- przy zabawach oddechowych pamiętać o utrwalaniu właściwego toru oddechowego (brzuszno-przeponowego), prawidłowego sposobu oddychania (wdech nosem, wydech ustami) oraz o wydłużaniu fazy wydechowej,
- przy ćwiczeniach polegających na utrwalaniu prawidłowego połykania zaczynać od połykania śliny, następnie przejść do płynów, jogurtu, a na koniec uczyć połykania kęsów stałych; za każdym razem należy kontrolować pracę żuchwy oraz warg dziecka, aby rozpoznać, czy ćwiczenie zostało dobrze wykonane; całą grupę ćwiczeń prawidłowego połykania trzeba poprzedzić nauką pionizacji czubka języka,
- nie wybierać ćwiczeń, które wymagają wypowiedziania głosek realizowanych wadliwie lub pomijanych przez dziecko,
- ćwiczenia artykulacyjne stosować przemiennie z ćwiczeniami dużej i małej motoryki.

Życzę Państwu i Dzieciom miłej zabawy!

Justyna Kośla, logopeda

Przykładowe ćwiczenia

Przykłady wykorzystanych obrazków wraz z opisem ćwiczeń

- 1) **armata** – „wystrzał armatni”: usta otwarte, język uniesiony do podniebienia, robimy energiczny wydech z intencją, aby czubek języka zadrgał;
- 2) **balonik** – „nadmuchujemy balonik”: napełnienie policzków powietrzem, przytrzymanie ich w tej pozycji; „przekłuwanie balonika”: lekkie naciśnięcie palcami policzków i gwałtownie wypuszczenie powietrza ustami lub powolne wypuszczanie powietrza przez nos;
- 3) **biedronka** – „kropki biedronki”: czubkiem języka „rysujemy” kropki na podniebieniu, usta otwarte;
- 4) **bocian** –
 - a) „przekłuwanie balonika dziobem”: policzki napełnione powietrzem, przytrzymanie powietrza, lekkie uderzenie palcami, powietrze uchodzi ustami,
 - b) „bocian otwiera i zamyka dziób”: wysuwanie warg do przodu, otwieranie ich i zamykanie,
 - c) zabawy dźwiękonaśladowcze (*kle, kle*),
 - d) „bocian połyka żabę”: połykanie śliny, płynu, jogurtu lub kęsa stałego z językiem uniesionym do podniebienia.